

І ніяк інакше

**ІСТОРІЇ УСПІХУ СІЛЬСЬКИХ БІБЛІОТЕК
ЛУГАНЩИНИ**

Якою повинна бути сучасна бібліотека? Здебільшого образ бібліотеки губиться серед стелажів зі старенькими книжками, проростає духом діафільмів, закріплюється у прагматичних формулярах... Аби пересвідчитися у цьому, варто лишень згадати своє дитинство.

Але сьогодні сучасний читач висуває перед бібліотеками і бібліотекарями нові вимоги. Високий рівень технічного обслуговування, широке надання інформаційних запитів – це те, що привертає увагу користувачів, а особливо молоде покоління. Тому логічно говорити про неможливість працювати в бібліотеці без сучасного Інтернет-центру. В іншому разі, бібліотека не зможе відповідати вимогам сьогодення. Завдяки наявності ноутбуків, планшетів, вільного доступу до Інтернету, інноваційним змінам у бібліотеці кількість читачів значно збільшується, змінюється зміст бібліотечних заходів, трансформується уявлення щодо бібліотеки.

Поступово поняття «книгозбірня» втрачає актуальність, трансформуючись у сучасні інформаційно-інтелектуальні центри. Недарма одне із основних завдань бібліотечної галузі – позиціонування бібліотек як лідерів інтелектуальної свободи, закладів, що забезпечують рівний та вільний доступ до інформації і знань. Таку думку окреслила всесвітня дискусія «Глобальне бачення», що відбулася у 2018 році за ініціативою ІФЛА.

У цьому виданні розкажемо про історії успіху 7-ми сільських бібліотек Луганщини, які стали прикладами успішних змін та перетворень.

НЕЩЕРЕТІВСЬКА БІБЛІОТЕКА

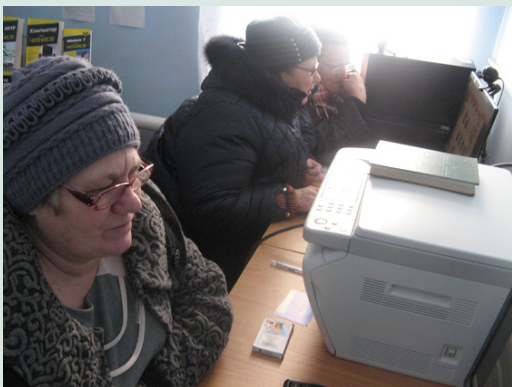
Початок інноваційного розвитку Нещеретівської бібліотеки-філії Білокуракинської ЦБС поклав проект «Бібліоміст». Саме завдяки йому в сільській бібліотеці ще 2013-го року відкрився Інтернет-центр. Створювати його допомагали не лише представники місцевої влади, а й волонтери та небайдужі жителі села. З відкриттям Інтернет-центру в бібліотеці зростає кількість відвідувачів. Але найяскравіший показник ефективної роботи працівників – надання жителям села вільного та безкоштовного доступу до всесвітньої інформаційної мережі, можливості сучасної комунікації та навчання новим технологіям.

Бібліотекар Ольга Дубова працює в Білокураканській ЦБС з 1989 року, у Нещеретівській філії – з 1994-го. Пані Ольга допомагає користувачам зорієнтуватися в інформаційному потоці, вибрати надійне джерело й отримати щонайбільше достовірної інформації з необхідних питань.

Тепер бібліотеку відвідують різні категорії сільських жителів: учні школи, пенсіонери, вчителі та медики, студенти, переселенці, діти з малозабезпечених сімей.

Завдяки тренінгам та індивідуальним заняттям, що організовує бібліотекарка, відвідувачі користуються можливістю навчатися основам комп'ютерної грамотності. Зусилля пані Ольги спрямовані на те, щоб не лише навчити користуватися Інтернет-ресурсами, а й спрямувати користувачів до використання найкращих сайтів, показати різнобічні можливості Інтернету для дозвілля, навчання та спілкування. Відбувається це шляхом організації різноманітних заходів: віртуальних подорожей, мандрівок, тренінгів, оглядів, переглядів художніх фільмів, мультфільмів тощо. Неабияке місце в роботі бібліотекаря Інтернет-центру займає навчання громади основам медіаграмотності, безпечного користування мережею та комп'ютером загалом.

«Починати треба завжди з себе, – каже Ольга Дубова. – Успіх приходить тільки із самовдосконаленням. А успіх роботи сільської бібліотеки залежить від тісної співпраці з усіма мешканцями громади та від активної участі бібліотекаря у громадському житті села. Обов'язково необхідна допомога волонтерів у проведенні різноманітних заходів та в діяльності Інтернет-центру. Усе це вкупі може дати позитивний результат».

НОВОАСТРАХАНСЬКА БІБЛІОТЕКА

Новоастраханська бібліотека-філія Кремінської ЦБС – потужний інформаційно-дозвіллевий центр громади села Нова Астрахань Кремінського району. Колись село було районним адміністративним центром північної частини Луганської області. Тому сільська бібліотека мала досить велику книжкову колекцію (близько 20 тис. примірників), обслуговувала значну кількість користувачів та володіла окремою й комфортною будівлею, яка зустрічала відвідувачів села яскравою вивіскою.

Завдяки участі у програмі «Бібліоміст» в 2011 році в бібліотеці було створено Інтернет-центр. Відтоді бібліотека стала улюбленим місцем дітей і молоді. Окреме приміщення дозволило бібліотеці організувати комфортні зони обслуговування користувачів. А це ігрові куточки для дітей, автоматизовані місця для роботи в Інтернеті, приміщення для клубів за інтересами.

Усе працювало, допоки в серпні 2016 року не сталася трагедія. Сільська бібліотека постраждала від пожежі. У вогні опинилися книжковий фонд, меблі, комп'ютери. Приміщення було повністю знищене.

Відродити бібліотеку здавалося неможливим. Тим паче, що умови тому аж ніяк не сприяли: відсутність коштів, лінія фронту за 50 км. від села, депресивні настрої в регіоні та країні загалом.

Любов Логвиненко одна із небагатьох вважала, що все можливо повернути. Навіть більше – вщент розбити шаблонне уявлення про бібліотеки, а особливо сільські. Завдяки зусиллям бібліотекарки та однодумців, вдалося поновити роботу бібліотеки у сільському будинку культури. Туди жителі села почали приносити книги, гроші на відновлення роботи бібліотеки. Місцеві волонтери допомагали лагодити меблі: фарбувати стелажі, ремонтувати столи та стільці. А вже за декілька місяців представники місцевої влади під впливом громадськості вирішили перевести бібліотеку до приміщення місцевої амбулаторії, з окремим входом та опаленням.

Майже за рік після пожежі, яка знищила все, у селі з'явилася нова сучасна бібліотека з доступом до мережі Інтернет, відновленим Інтернет-центром, сучасними вітринами для книжкових виставок, настільними іграми, новими меблями, абсолютно новим бібліотечним фондом. Відновлювати бібліотеку допомагали всі. Кремінська районна влада придбала комп'ютерне обладнання, коштами допомогли підприємці та більше, ніж півсотні мешканців села. Це дозволило зробити сучасний ремонт. Також у мережі Фейсбук провели велику акцію «Потрібна допомога бібліотеці».

Відгукнулася вся Україна. Книги почали надходити звідусіль – від видавництв, волонтерів, громадських організацій та авторів. Завдяки небайдужим зібрано книжкову колекцію, що налічує близько 4000 примірників. Кількість користувачів бібліотеки збільшилася на третину. Кожен житель Нової Астрахані, хто відвідує сьогодні сільську бібліотеку, вважає її СВОЄЮ, бо долучився до її відновлення.

«Наша бібліотека завжди була спрямована на створення затишної атмосфери, де бібліотекар прислухається до думок різних вікових та соціальних груп громади села, а також має індивідуальний підхід до кожного, хто має потребу не лише в інформації, а й у психологічній підтримці. Тому я намагаюся вибудовувати різні форми роботи, які раніше не були притаманні нашому закладу», – ділиться Любов Логвиненко.

БІЛОЛУЦЬКА БІБЛІОТЕКА

Білолуцька селищна бібліотека Новопсковської ЦБС з 1953 по 2015 роки займала невеличке орендоване не завжди опалюване приміщення у сільському Будинку культури зі скромним інтер'єром, старими меблями та обладнанням. Кардинально змінилася роль бібліотеки завдяки участі в масштабному проєкті «Бібліоміст», який змінив життя невеликого та дружнього колективу цього закладу – Бундзяк Надії та Іванієнко Тетяни. З листопада 2013 року бібліотека перейшла від роботи у форматі книгосховища до формату інформаційно-культурного центру для громади. Завдяки організації Інтернет-центру, сучасному ремонту та отриманому на кошти гранту обладнанню Білолуцька громада користується сучасними послугами. Серед них: безкоштовний серфінг в Інтернеті, інтерактивне навчання, консультації з розвитку бізнесу, можливість користування Інтернет-банкінгом та адміністративними послугами через державні портали адмінпослуг.

Завдяки активній позиції бібліотечних фахівців Білолуцька бібліотека стала центром духовного спілкування й обміну думками для соціально незахищених мешканців місцевої громади, джерелом новин про рідний край, країну, світ, а також молодіжних активностей села.

Особливим попитом серед жителів користується інформація з «Новин Служби зайнятості», з якої відвідувачі дізнаються про вакантні місця на підприємствах селища, району та області. Також односельці шукають партнерів із бізнесу з різних куточків України, спілкуючись з ними он-лайн.

2014 року Білолуцька бібліотека стала місцем психологічної допомоги постраждалим у війні на сході. Додалися і нові послуги: допомога в отриманні документів, перереєстрація для отримання соціальних виплат, пошук роботи, житла. Активна позиція бібліотечних фахівців та підтримка жителів села спонукала Новописковську районну раду перевести обидві бібліотеки (Білолуцьку селищну та дитячу бібліотеку) в окреме відремонтоване приміщення з додатковою комп'ютерною технікою. Завдяки лобюванню односельців, бібліотекарі почали працювати повний робочий день, а колектив бібліотеки поповнився новим молодим та амбіційним бібліотекарем – Наталією Губаренко.

Знаковою подією у роботі бібліотеки у 2017 році стала участь у проекті від Міжнародної організації з міграції «Сприяння сталому розвитку та згуртуванню громад, що зазнали наслідків конфлікту на Донбасі» за фінансової підтримки Уряду Японії. Бібліотека перетворилася на відкритий простір із сучасним дизайном. Місця для індивідуальної та колективної роботи, ігрова зона для дітей, Wi-Fi-зона та інклюзивні куточки для спілкування, відпочинку і навчання – усе це має бібліотека сьогодні.

«Для мене особисто бібліотекар – це людина, яка повинна вміти все: бути фахівцем з інформаційних технологій, культурологом, піарщиком, літератором, дизайнером, деколи психотерапевтом, вихователем, «масовиком-вистівником», а головне – любити і цінувати свою роботу», – говорить завідувачка Тетяна Іванієнко.

ПЕТРОПАВЛІВСЬКА БІБЛІОТЕКА

Плідну і цікаву роботу останні два роки демонструє Петропавлівська дитяча бібліотека Станично-Луганської ЦБС. Мета завідувачки бібліотеки Олени Гаврюшенко – перетворити звичайний дитячий заклад у бібліотеку дитячих мрій. Задля цього пані Олена обрала шлях комунікації та піару своєї бібліотеки за різними рівнями. Звернулася до різноманітних благодійних фондів і громадських організацій, які допомогли зробити в бібліотеці сучасний ремонт, придбати нові меблі та обладнання. Також протягом 2017 року бібліотекарка заручилася підтримкою нових друзів і партнерів: Головне управління Національної поліції у Луганській області, ГО «Донбас SOS», Фонд «Відновлення Донбасу», фонд «Mercy Corps», компанія ДТЕК та інші.

Завдяки співпраці з партнерами та активній підтримці з боку жителів села бібліотека стала справжнім освітньо-розважальним центром для дітей та бажаним місцем дозвілля для дорослих.

Завдяки проекту «Дискусійний кінозал» від ГО «Донбас SOS», бібліотека перетворилася на кінозал, у якому проводяться сеанси для молодших школярів і підлітків. Є в бібліотеці і ще одна родзинка – театральнно-музичний гурток «Ліхтарик». Він мандрівний, тому вистави проходять на різних локаціях.

За два роки бібліотека, що працює практично на лінії зіткнення, значно поновила свій книжковий фонд. На прохання бібліотеки допомогти книжками відгукнулися 17 видавництв України та група компаній «Фактор». Від неї бібліотека отримала не тільки книжки, а й 11 пакунків з настільними іграми, канцтоварами, театральними атрибутами. А представники фонду «Mercy Corps» подарували альбоми, кольоровий папір, фломастери, олівці. Звичайна сільська бібліотека перетворилася у справжній «Ігроленд».

2018-го року бібліотека перемогла у конкурсі міні-грантів компанії ДТЕК «Громада своїми руками» з проектом: «Бібліотека дитячих мрій» та отримала сертифікат на 50 000 грн. на організацію інформаційно-культурного центру.

За останні два роки бібліотека перетворилася на сучасний інформаційно-культурний простір, у якому зручно всім – і дітям, і їхнім батькам.

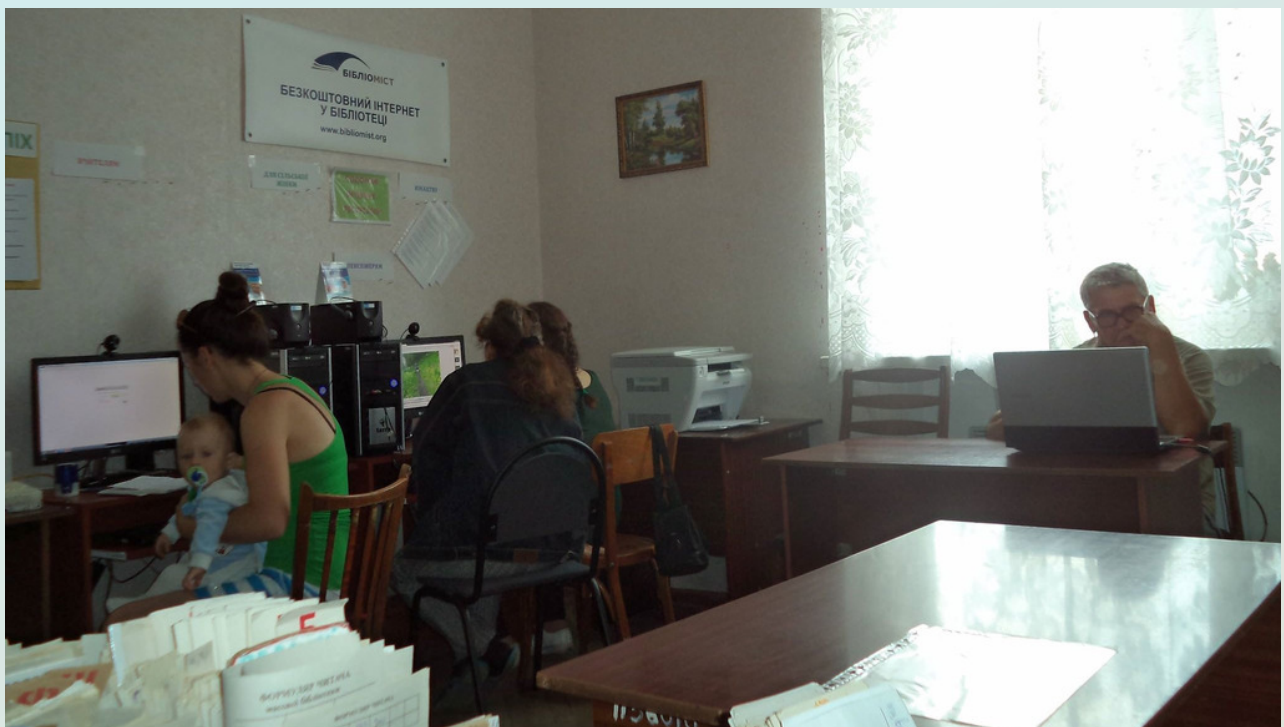

«Під лежачій камінь вода не тече – це про Петропавлівську бібліотеку. Можна зробити ВСЕ, тільки треба мати величезне бажання і забути про відпочинок». Ці слова Олени Гаврюшенко є її девізом та запорукою розвитку улюбленої бібліотеки.

ПОЛОВИНКИНЬСЬКА БІБЛІОТЕКА

Історія трансформації цієї бібліотеки почалася ще 2011-го року. Тоді вона змагалася за право участі у проекті «Організація нових бібліотечних послуг з використанням вільного доступу до Інтернету» міжнародної програми «Бібліоміст». Бібліотека стала експериментальним майданчиком для адвокаційної кампанії Луганської ОУНБ ім. О. М. Горького. Кампанію організували в селі Половинкине молоді фахівці обласного методичного центру. Два дні в селі разом з половинкінськими бібліотекарями працював бібліотечний десант з метою привернути увагу до бібліотеки місцевих мешканців. Експеримент вдався. Про бібліотеку заговорили, а змінений зовнішній вигляд закладу став переможцем у проекті.

Отриманий грант дозволив не лише осучаснити бібліотеку, а й організувати роботу бібліотечного Інтернет-центру та відкрити жителям села доступ до майже необмеженої кількості інформаційних джерел.

2016-го року Половинкинська бібліотека взяла участь у регіональному проєкті «Сільська бібліотека – формуємо власний імідж». Він передбачав опрацювання стратегії створення на базі 10 сільських бібліотек Старобільського району моделі сучасної бібліотеки через інноваційні підходи у плануванні, адвокаційну практику та активізацію комунікацій з представниками влади і місцевими активістами.

Це дозволило бібліотекарці Ніні Остапченко набути досвіду та стати членом ініціативної групи ГО «Спілка сільських добродіїв» села Половинкине. Сама група приєдналася до Програми Міжнародної організації з міграції (МОМ) та Агентства ООН з питань міграції «Сприяння відбудові та сталому розв'язанню проблем ВПО та постраждалого від конфлікту населення в Україні» зі своїм проєктом «Я в своєму селі».

Завдяки проєкту організовано центр дозвілля на базі сільського Будинку культури села Половинкине, у якому розташована й сільська бібліотека. У бібліотечному холі створено сучасний ігровий простір для дітей «Baby room».

Цікава бібліотека і для молоді. І не лише через Інтернет та зручні Wi-Fi-зони. Працівники бібліотеки урізноманітнюють культурне дозвілля молодих людей цікавими фотовиставками, відеопрезентаціями, залучають до організації заходів та вивчення історії свого села.

«Сучасний бібліотекар повинен бути обізнаним із сучасними технологіями, вміти організовувати віртуальні форуми, створювати мультимедійні презентації, знаходити різну інформацію в Інтернеті. Саме тому левову частку свого власного часу я присвячую навчанню та самоосвіті», – ділиться Ніна Остапченко.

ШУЛЬГИНСЬКА БІБЛІОТЕКА

Майже 30 років працюють разом у сільській бібліотеці с. Шульгинка Старобільського району завідувачка бібліотеки Олена Шовкопляс та бібліотекарка Світлана Овсянникова.

За останні роки бібліотека стрімко трансформувалася з консервативного бібліотечного закладу в сучасний інформаційний центр. А поштовхом до змін стало запровадження та реалізація в районі проекту «Сільська бібліотека – формуємо власний імідж».

Підтримувався він Луганським обласним відділенням УБА та Луганською ОУНБ ім. О. М. Горького. Шульгинська бібліотека стала експериментальним майданчиком для втілення у селі нової моделі сучасної бібліотеки. Головна мета проекту – навчити бібліотекаря позиціонувати бібліотеку як соціокультурний інститут, який відповідатиме суспільним потребам, що виникають у контексті формування суспільства знань. І дві досвідчені бібліотекарки активно поринули у вир опанування нових навичок комунікації та іміджевих змін.

Реалізовувався цей проект одночасно з участю Шульгинської сільської громади у програмі розвитку ООН, яка передбачала впровадження енергозберігальних технологій у сільському Будинку культури. Завдяки цій ініціативі бібліотека значно покращила власну матеріальну базу: ремонт приміщення, придбання мультимедійного обладнання та комп'ютерів.

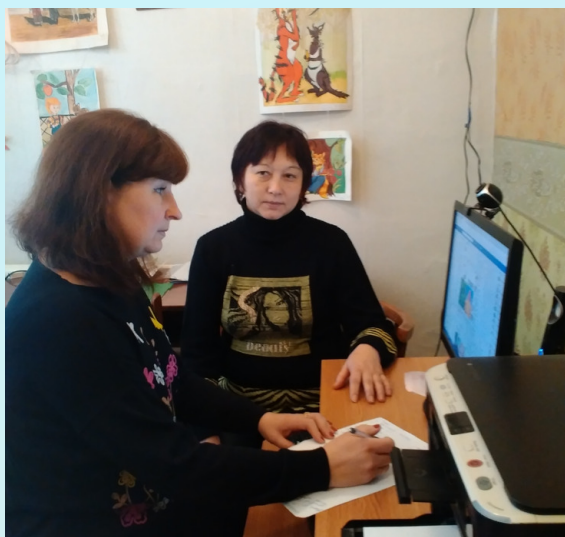
У бібліотеці з'явилися комфортні куточки відпочинку, почав діяти мультимедійний центр «Малятко», оснащений відеотехнікою. Також до бібліотеки прийшли нові читачі – малята й батьки, вчителі місцевої загальноосвітньої школи та школи мистецтв.

2017-го року бібліотекарки написали проект «За крок до мрії» за програмою підтримки МОМ. До цього часу він успішно реалізовується. Бібліотека перетворилася на простір, у якому кожен знайде своє місце. Наприклад, матері, у яких немає можливості залишити дітей вдома через відсутність дитячого садочка. У такому бібліотечному просторі жінки можуть отримати консультацію психолога, лікаря, взяти участь у майстер-класах або ж просто провести час у затишній атмосфері в релакс-зоні.

Пенсіонери, що прагнуть самовдосконалюватися, долучаються до курсів подорожей «Світ онлайн».

Ігрова зона «БейбіЛенд» обладнана для дітей як корисна альтернатива домашньому дозвіллю під час канікул, де малеча робить різні вироби своїми руками, спілкується з однолітками, грає у розвивальні ігри.

«Сільська бібліотека була і залишається острівцем збереження національної культури, народних традицій і звичаїв, історії свого села, але сьогодні вона повинна стати ще й територією духовності, знань, помічником в освіті, професійному становленні», – переконана команда бібліотекарів Шульгинської бібліотеки.

ВОЄВОДСЬКА БІБЛІОТЕКА

Воєводська бібліотека-філія КУ «Бібліотека – інформаційний центр» Троїцької селищної ради є успішним прикладом сучасної бібліотеки в селі. Сьогодні це центр інформації, освіти, осередок дозвілля та спілкування для мешканців воєводської громади. Досягнуто всіх необхідних умов: затишне й тепле приміщення, нові сучасні меблі, цікаві книги та періодичні видання, технічне обладнання, доступ до мережі Інтернет.

Бібліотекарка Тетяна Шпигун намагається залучити до читання та відвідування членів громади з наймолодшого віку. Цьому сприяють спільні сімейні заходи для дітей та їхніх батьків: «Весняні розваги для мам та малюків», «Подивись у воду, якого ти роду» – такі заходи, запевняє бібліотекарка, дуже подобаються і дітям, і дорослим, сприяють згуртуванню та порозумінню в сім'ї.

Привертають увагу виставки-інсталяції, яскрава реклама послуг бібліотеки, цікаві елементи в оформленні приміщення . «У бібліотеці можна думати, фантазувати, гратися, дружити» – саме це висловлювання стало філософією Воеводської бібліотеки. Тут проводиться багато цікавих акцій, майстер-класів, зустрічей для різних вікових категорій: турнір ерудитів «Моя велична, українська мова!», інтерактивний конкурс-вікторина «Що в Україні най-най-най», Свято матері, День читання книг. Щорічно бібліотека проводить конкурс літнього дитячого читання «Виростимо веселого Жирафика».

Послугами Інтернет-центру бібліотеки користується понад 100 мешканців громади. Бібліотекар завжди допомагає знайти необхідну інформацію на сайтах державних органів влади, відкритих реєстрах, проводить консультації і тренінги для початківців. Школярі тут готуються до занять, вчителі знайомляться з досвідом роботи колег та готують презентації до уроків, держслужбовці заповнюють декларації. А ще в бібліотеці можна замовити он-лайн квиток, перепустку через лінію розмежування, сплатити за комунальні послуги.

Місцева влада, керівники сільськогосподарських підприємств, підприємці підтримують бібліотеку, надаючи спонсорську допомогу для придбання книг, організації освітніх та дозвілєвих програм.

Працівниця бібліотеки та фахівець бібліотечної справи Тетяна Шпигун перемогла у районному конкурсі професійної майстерності «Бібліотека – для громади».

«Лише наші спільні зусилля привели до такої високої оцінки роботи Воєводської бібліотеки», – коментує перемогу пані Тетяна.

Інформаційне видання

Дайджест

І ніяк інакше. Історії успіху сільських бібліотек

Луганщини

(українською мовою)

Редактор – Ю. Дубова.

Відповідальна за випуск – С. Моїсєєва

Видавець – Луганська обласна універсальна наукова

бібліотека імені О. М. Горького

92700, Луганська обл., м. Старобільськ,

площа Базарна, 32-А.

E-mail: gorkylib@gmail.com

www.library.lg.ua